

BART ECKHOUT
hoofdredacteur
@barteckhout

standpunt

Prioriteiten

Als ooit de geschiedenis van de coronapandemie opgetekend wordt, zal blijken dat dit dodelijke longvirus in zo veel Europese landen zo heijl kon uitbreiden omdat die landen wat zettelfde euvcl leden. Onderschatting. Dat heeft ons allen, ook in de media, op een crucial moment alertheid gekost. Landen met meer ervaring met zulke ziektes, zoals in Zuid-Oost-Azië, namen sneller het zekere voor het onzekere.

Het bemoeidige nieuws is dat dit een heldere, collectieve verantwoordelijkheid is. Die fout maken we, hopelijk, niet meer opnieuw. Mensen die terugkeren uit besmette gebieden - de spreekwoordelijke kruksskiers - niet goed opvolgen? Dat gaan we volgende keer beter doen (mogen we hopen). Nog gauw een lockdownfeestje bouwen? Dat gaan we volgende keer niet meer doen (mogen we hopen). Er zijn nog meer fouten gemaakt. En ook al heeft elk Europees land wel zijn eigen blinders, toch verdienen de Belgische fouten introspectie. Deze fouten zullen we zelf moeten verbeteren.

België is een robuuste welvaartsstaat. Het is door het dagelijkse engagement en de uitstekende omkadering van dokters, verpleeg- en zorgkundigen dat grotere catastrofes vermeden zijn.

Toch mag gezegd worden dat het bestuur van die welvaartsstaat tekortgeschoten is in de respons op de crisis. Voor grote delen van hun bescherming zijn burgers nu op zichzelf aangewezen.

De coronacrisis zet op scherp wat een burger van zijn welvaartsstaat mag verwachten: bescherming

De coronacrisis zet op scherp wat burgers van hun welvaartsstaat mogen verwachten. In één woord: bescherming. Economische bescherming, sociale bescherming maar ook fysieke, lijfelijke bescherming. Het is goed dat de luie verhalen over malleke besparingen in de gezondheidszorg doorprakt zijn.

Daarmee zijn we er nog niet. De ruime overheidsinkomen gebruiken om te investeren en te hervorderen kan wel degelijk een goede beleidskeuze zijn. Maar als een staat met zo'n groot overheidsbeslag dan tegelijk door besparingsmoed gedwongen wordt om een strategische voorraad mondklappers te vernietigen zonder vervanging, dan staan de prioriteiten duidelijk nog niet in de juiste volgorde.

Forensisch psychiater Kris Goethals ergert zich aan de beleidskeuzes

'Mentale zorg is blijkbaar niet-essentieel'

Sinds de lockdown ging ook de geestelijke gezondheidszorg in ons land groten-deels op slot. Tot grote ergernis van professor psychiatrie Kris Goethals (UAntwerpen). 'De platte commercie primeert, niet het psychisch welzijn.'

SARA VANDEKERCKHOVE

Patiënten konden niet langer terecht in de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (GGG), sommige psychiatrische afdelingen in ziekenhuizen werden omgetoerd in Covid-19-afdelingen en stuurden hun patiënten naar huis, psychologen schakelden massaal over naar videosesies... Het was met lede ogen dat Kris Goethals, professor forensische psychiatrie (UAntwerpen), de stilstand van zijn sector waarnaam. "Ik begrijp niet waarom wij niet zouden kunnen blijven werken?"

U bent patiënten blijven zien?
Kris Goethals: "Natuurlijk. Zeker in je privé-praktijk kan je dat perfect organiseren. Vijf tot tien procent van mijn patiënten heeft afgebed, maar de meesten waren dankbaar en verwonderd dat ik bleef doordoen. Het is perfect mogelijk om afstand te houden. Je gaat geen handjes schudden, maar verder verandert er niet veel. Wij hebben geen lichamenlij contact met onze patiënten. Een gesprek kan best op anderhalve meter. Nog psychiaters, psychologen en therapeuten bleven hun cliënten zien, maar ik merk dat heel veel collega's zijn overgeschakeld op telefonisch contact en videocalls."

Zijn dat geen goede alternatieven?
"Voor sommige mensen is dat bevredigend. Maar er zijn grote nadelen. Tijdens zo'n videoconsultatie mis je het non-verbale gedrag, wat toch een belangrijk onderdeel is van ons onderzoek. Een patiënt kan heel rustig ogen en met een uitgestreken gezicht zijn verhaal doen, maar zitten wiebelen met zijn benen of armen. Op een video zie je dat niet, laat staan per telefoon. Ook het oogcontact is niet betrouwbaar, meestal door de positionering van de camera. "Een ander nadeel is dat zulke videogesprek-

ken afleiden. Je concentreert je op het interieur. Ik merk dat bij televergaderingen: zit je plots de boekenkast van je collega te monstrenen.

"Maar misschien het allerbelangrijkste nadeel van al die digitale alternatieven is de privacy. Het verwondert me hoe niet meer psychologen of psychiaters hier een probleem van maken. In ons contact met politie of justitie wordt er zo vaak geschermd met het beroepsgeheim, maar nu vertrouwen we blindelings op deze media. Dat snap ik niet. Onlangs bleek hoe lek die systemen zijn, toen tijdens een Zoom-conferentie van het kenniscentrum burgerwetenschap Scivill en de Jonge Academie plots kinderporno op hun schermen verscheen."

Heel wat mensen lijken toch geholpen met zulke virtuele sessies?

Kris Goethals: "Voor mensen die nog functioneren, kan het een uitkomst zijn. Maar voor wie chronisch kwetsbaar is, een verslaving heeft of bijvoorbeeld kampt met een ernstige persoonlijkheidsproblematiek niet. De realiteit is natuurlijk ook dat er heel wat mensen zijn die er helemaal geen toegang toe hebben, wegens geen internet of helemaal geen computer. "Maatschappelijk ligt alles plat. Patiënten in

'Niks werd er gezegd over de geestelijke gezondheidszorg. Niks. De tuincentra of de doe-het-zelfzaken, die zijn belangrijk. De platte commercie'

dagbehandeling zijn maar huis gestuurd, waardoor hun hele tijdsbesteding plots is verworven. Voor veel mensen is het contact met de therapeut of psycholoog vaak een van de weinige dingen die ze te doen hebben die week. Die houvast is hen afgenomen."

Met de lockdown-light werden alle niet-dringende consultaties uitgesteld. Een verdedigbare keuze, toch?

"Ja, maar de vraag is: wat is 'niet-dringend'? Dat is heel erg relatief. De lockdown ging op 13 maart van start, ondertussen zijn ze zeven weken verder. Na zo'n lange tijd wordt iets 'niet-dringend' wel dringend en eventueel al te laat. Bovendien: zeker bij kwetsbare patiënten is het voor een hulpverlener heel moeilijk om in te schatten hoe dringend iets is. Een lockdown verhoogt ook de dringendheid van pakweg patiënten die klein hebben zijn of die financieel moeilijk krijgen."

Na de Nationale Veiligheidsraad werd de exitstrategie gepresenteerd. Over de geestelijke gezondheidszorg bleef het stil.

"Niks. Niks werd erover gezegd. De tuincentra of de doe-het-zelfzaken, die zijn belangrijk. De platte commercie. Natuurlijk begrijp ik dat iedereen zijn brood moet verdienen, maar we missen een minister die zijn nek uitsteekt. Onze federale minister van Volksgezondheid (Maggy De Block, Open Vld, SV) of haar Vlaamse collega van Welzijn (Wouter Beke, CDWV, SV) heb ik hier nog niet over horen piepen. Het gaat over de woonzorgcentra. Terecht. Of over de mensen met een beperking. Ook terecht. Maar de geestelijke gezondheidszorg? Die is blijkbaar 'niet-essentieel', want er wordt met geen woord over gerept. Ik vind dat een kwalijke zaak.

"Patiënten voelen zich in de steek gelaten. Hun psychische ondersteuning wordt geschrapt,

Kris Goethals: 'Het gaat ook om de veiligheid van de samenleving. Ik zie voornamelijk patiënten die ook misdrijven hebben gepleegd. Het algemene risico op delicten stijgt.' © BOB VAN MOL

zonder hen een perspectief te geven op een heropstart. Ook zorg van de lockdown wellicht voor een toename van psychische problemen."

Weten we wat de impact is van een lockdown op het mentaal welbevinden?

"Angst en depressie nemen toe, zo weten we op basis van eerdere epidemieën, onder meer in China. Ook het middelmeislandstrijd, zeker alcohol. En er zou een toename van psychoses zijn. Toen de ware omvang van de coronacrisis duidelijk werd, hoorde ik slimme psychologen en psychiaters zeggen: 'Let op, er komt een tsunami aan psychische problemen op ons af.' Om dan vervolgens alle consultaties af te laten zien zich te verstoppen achter hun telefoon of computer. Ze hebben gelijk over die tsunami, maar stellen die voor als iets onvermijdelijks. Doe er dan iets aan. Ze lijken wel verlamd."

Toch is het wellicht begrijpelijk dat uw collega's tijdens een pandemie liever niet al te veel patiënten over de vloer krijgen of dat de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg geen volle wachtzalen willen?

"Ik begrijp die angst, maar daar binnen we toch voor? Zeker nu. Wij moeten ook niet bijspringen op intensieve zorg. Daar hebben we de vaardigheden en kennis niet voor. Dat je de consultaties bij pakweg de huidspecialist of de orthopedie even opschort, dat kan ik begrijpen. Dat zijn erg drukke

wachtzalen, waar mensen om de vijf à tien minuten bij de dokter mogen. Wij zijn een half uur tot een uur bezig. Dat kan je toch organiseren?"

"In de volwassenenzorg is zestig procent van het aanbod weggevallen. Dat is gigantisch. We moeten dat virus bestrijden, maar de maatregelen voor de geestelijke gezondheidszorg zijn disproportioneel. Ik beweer niet dat je meteen op volle capaciteit moet draaien, maar nu is het contrast met bijvoorbeeld de mensen die verder ploeteren in de supermarkten wel erg groot. Of met de thuishulpen die zonder beschermingsmateriaal toch nog zijn gaan schoonmaken of koken bij hulpbehoevenden. Die thuisverpleegkundige kan ook niet vanachter een videoscherm iemand in bad steken, toch?"

"Het gaat trouwens niet enkel over het mentale welzijn van individuele patiënten, maar ook om de veiligheid van de samenleving. Als forensisch psychiater zie ik voornamelijk patiënten die ook misdrijven hebben gepleegd. We merken nu al de impact van de lockdown: er wordt meer kinderporno gekeken, huiselijk geweld is toegenomen... Het algemene risico op delicten stijgt. Dan krijg je term "niet-dringend" wel een heel wrange bijmaak. Hoe verantwoord is dat dan nog?"

Critic stellen dat de geestelijke gezondheidszorg bij het begin van de lockdownmaatregelen werd vergeeten. We smeken om hulp, kloont het in een open brief van de Broeders van Liefde. Een duidelijk werd dat er voor de psychiatrische ziekenhuizen geen extra beschermingsmateriaal was voorzien. Hoe komt dat?

"Het illustreert ook hoe er toch nog steeds naar psychische zorg gekeken wordt: als ondergeschikt aan lichamelijke zorg. Stilaan komt het een beetje op orde, maar de mensen daar zijn al die tijd blijven voortploeteren. Patiënten die een gevar zijn voor zichzelf moeten nog altijd worden afgezonderd. Wel, het personeel deed dat zonder de nodige bescherming. Het contrast met de ambulante zorg die massaal veilig achter de computer is gekropen, is groot."

Wat zou uw advies zijn, mocht u in de Groep van Experts belast met de Exit-Strategie (GGEZ) zitten?

"Ik zou op zijn minst geargumenteed hebben de zorg weer op te starten. Dat had al lang gebeurd moeten zijn. Minister Beke wil een budget vrijmaken om die 'tsunami aan psychische problemen op te vangen'. We zijn te laat. We hadden veilig kunnen doorwerken en dan had het niet zo'n vaart hoeven lopen.

"Ik begrijp dat er keuzes gemaakt moeten worden, maar het is eens teneer duidelijk in wat voor materialistische maatschappij we leven. Het is normaal dat mensen ongeduldig worden als ze hun inkomens verliezen. Maar de boodschap dat je je moeder desnoods in de Hems kan zien, spreekt voor zich. In die zin hoop ik dat ik het kunnen kan wakker schudden. Ook voor de toekomst, mocht dit opnieuw voorvallen. Dat we dan niet weer het mentaal welzijn grandioos verwaarlozen."

Kris Goethals

- 50 jaar
- Geboren in Blankenberge, woont in Howe
- Professor forensische psychiatrie Universiteit Antwerpen
- Directeur van het Universitair Forensisch Centrum (UFC) Antwerpen
- Arts Universiteit Gent (1995)
- Specialisatie psychiatrie Universiteit Antwerpen (2000)
- Doctor in de medische wetenschappen Radboud Universiteit Nijmegen (2008)
- Bizzondere beroepsbekwaamheid forensische psychiatrie (2017)

5,2%

Het aantal leerlingen dat opgevangen wordt op school neemt toe, maar van een stormloop is geen sprake. Dat blijkt uit cijfers die het kabinet van Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) heeft verzameld bij 256 basisscholen en 226 secundaire scholen. Ongeveer 5,2 procent van de leerlingen in het basisonderwijs maakte gisteren gebruik van de schoolopvang. Vorige week was dat 5,4 procent. (BVLG)

Voorlopige raming van schade door coronacrisis: 64.500 jobs gaan verloren

'Als we deze heropstart niet goed doen, volgen misschien nieuwe maatregelen'

HILDE CREVITS (CDWV)
MINISTER VAN WERK

In een voorlopige raming van de schade door de coronacrisis gaat het Federaal Planbureau ervan uit dat zo'n 64.500 mensen hun baan verliezen. Ter vergelijking: onder de regering Michel kwamen er in vier jaar 316.000 jobs bij.

Ongeveer 150.000 werknemers konden gisteren opnieuw aan de slag. Het Verbond van Belgische Ondernemers (VBO) schat dat tegen het eind van de maand zo'n 80 procent van de verkten nieuwe maatregelen is. Maar in de toeristische sector, de horeca en de evenementensector worden de activiteiten niet hervat. Dat de heropstart van de economie ge-

leidelijk gebeurt, is volgens Vlaams minister van Werk en Economie Hilde Crevits (CDWV) goed. "Er is een grote ernst in alle sectoren om veilig opnieuw aan de slag te kunnen. Er is veel tijd gestoken in de herinrichting van de bedrijfsvloer", zei Crevits in *De ochtend* op Radio 1. Ze waarschuwde dat de heropstart een unieke kans is. "Iedereen gaat ervan uit dat we dit één keer kunnen doen. Als we het niet goed doen, volgen misschien nieuwe maatregelen". Voortaan kunnen bedrijven die nu moe en bezopen zijn meer dan 60 procent omzetverlies leden, ook een compensatiepremie aanvragen. (B)

Ruim 90 procent minder nieuwe wagens verkocht

In april zijn als gevolg van de coronacrisis er de lockdown ruim 90 procent minder nieuwe personenwagens ingeschreven in ons land. Dat meldt sectorfederatie Fehiac. Auto-dealers bleven verplicht gesloten en dus storte de verkoop in elkaar. Het effect is zo groot dat ook over de eerste vier maanden al een derde (36 procent) minder wagens zijn ingeschreven in België. Fehiac noemt de impact "ongezien". In april werden 5.297 nieuwe personenwagens ingeschreven. In dezelfde maand vorig jaar waren er dat 53.498. Over de eerste vier maanden gaat het om 132.713 inschrijvingen of

ruim 70.000 minder dan in dezelfde periode vorig jaar. De autosector mag sinds gisteren nieuwe personenwagens ingeschreven voor professionelen en vanaf 1 mei waarschijnlijk ook voor particulieren.

Fehiac verwacht dat er in 2020 een vijfde minder personenwagens zullen worden ingeschreven dan gebruikelijk is in ons land. Ook in andere voertuigcategorieën was er in april een forse daling van het aantal inschrijvingen: min 80 procent bij de lichte vracht en bijna min 60 procent bij de zware vrachtwagens. Bij de motoren bedroeg de daling ruim 70 procent. (BVLG)

Maatregelen in bedrijven zijn er voor maanden'

Vlaams minister voor Werk en Economie Hilde Crevits (CDWV) denkt dat de maatregelen in bedrijven nog 'ietselijke maanden' van kracht zullen zijn. Dat zei ze tijdens een bezoek aan het West-Vlaamse technologiebedrijf Barco. De minister heeft zelfs dat sommige veiligheidsmaatregelen permanent ingevoerd zullen worden. "Ik zou het helemaal niet slecht vinden als een aantal van de goede dingen die eruit voortkomen, eigen worden aan de bedrijfs-cultuur. Daar hoop ik op, want we weten niet wat er in de toekomst nog op ons afkomt", liet Crevits optekenen. (BVLG)

ons kent ons

